

Natura 2000-handleplan 2022–2027

Rosborg Sø

Natura 2000-område nr. N37

Habitatområde H37

Titel: Natura 2000-handleplan for 2022-2027 Rosborg Sø

Udgiver: Viborg Kommune

År: 2024

Forsidefoto: Gul Stenbræk fra Rosborg Sø, Henriette Bjerregaard MST

Baggrundskort: © Viborg Kommune (Styrelsen for Dataforsyning og infrastruktur)

Må citeres med kildeangivelse.

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Indhold

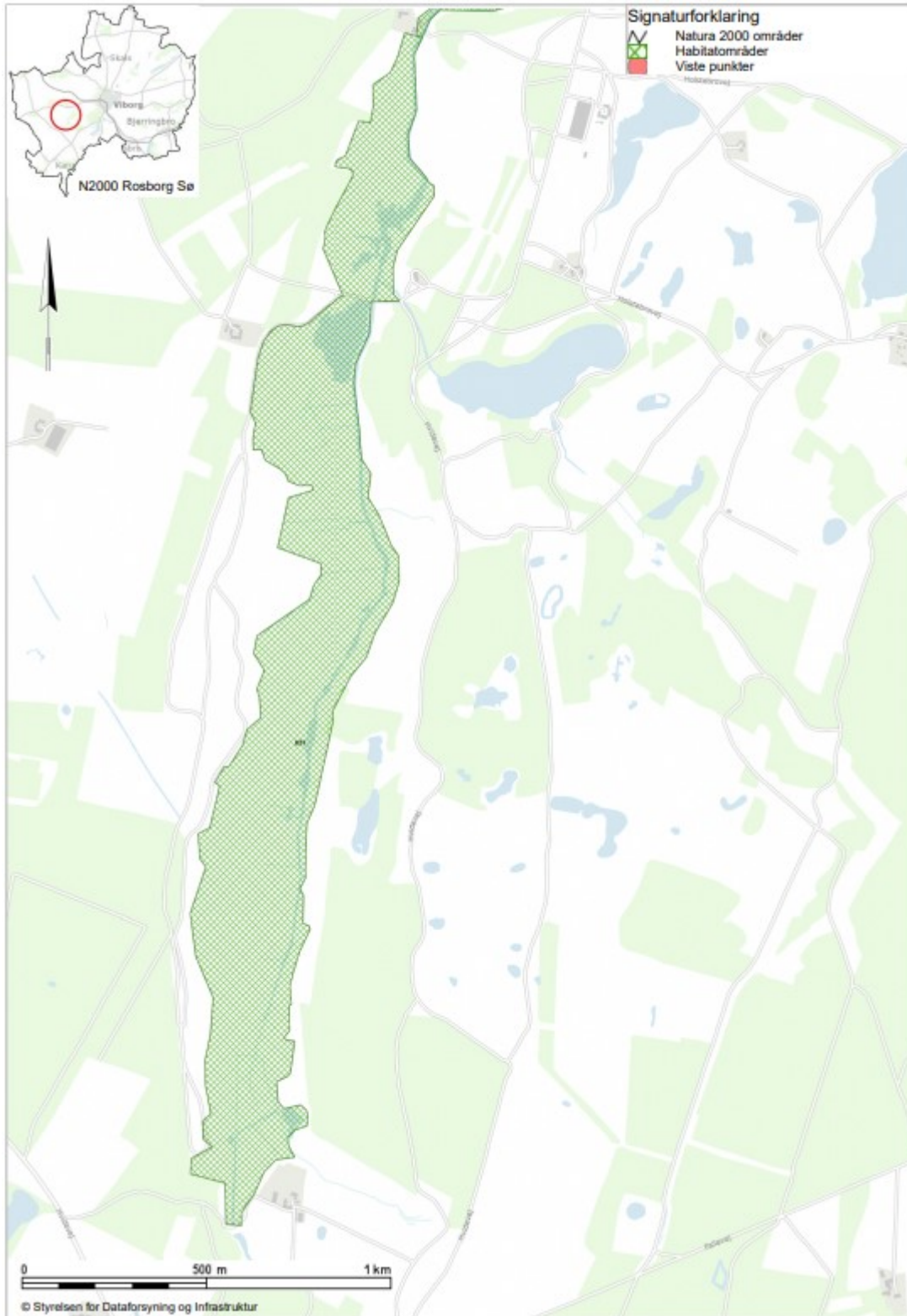
1. Resumé	4
2. Baggrund	6
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme	6
2.2 Miljøvurdering af handleplanerne	7
3. Redegørelse for gennemførelsen af seneste handleplan	8
3.1 Vurdering af gennemførelse af Natura 2000-planen	9
4. Behov for indsatser	9
5. Indsatser fordelt på aktør	11
6. Prioritering af den forventede indsats	12
7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	13
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser	14
Bilag 2: Kort	16

Foto: Gul Stenbræk. Viborg Kommune

1. Resumé

Handleplanen for N37 Rosborg Sø beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027. Natura 2000-området består af H37. Afgrænsning og udpegningsgrundlaget for Habitatområdet fremgår af Figur 1.

Figur 1. Afgrænsning og placering af Natura2000 området, habitatområde og fuglebeskyttelsesområde. Fordelingen af lysåbne Natura 2000-naturtyper fremgår af Bilag 2.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for sin mosaik af kildevæld, rigkær og hængesæk og de dertil knyttede arter. Desuden rummer området Danmarks største bestand af gul stenbræk opgjort på antal. Andre arter af interesse er kildevældsvindelsnegl, blank seglmos og odder.

Redegørelse for gennemførte tiltag er beskrevet i afsnit 3.1. Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtyper og arters levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planens afsnit 4.1 og 4.2 i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsætterne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter

I retningslinjerne fremgår herudover:

- Tilstanden af levesteder for Gul stenbræk sikres eller forbedres i overensstemmelse med artens krav til disse.
- Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord der kan bidrage til Sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. bæklampret og odder. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO2 og et renere vandmiljø.
- Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden.

Indsatsen i denne planperiode indgår som en del af LIFE IP Natureman projektet, hvor der konkret arbejdes med at skabe større sammenhængende arealer, forbedre hydrologien og med fokus på at gøre naturplejen interessant for landmændene. Der er i projektet særlig fokus på naturtyperne: rigkær, kildevæld og overdrev. LIFE IP Naturemans projektperiode er 2018-2025 og indsætser opdeles efter handleplan perioderne.

Der er ved indsætterne fokus på at bevare levesteder for gul stenbræk og forbedre tilstanden på dens levesteder. Dette vil samtidigt gavne en lang række af de sjældne og truede arter tilknyttet rigkær og kildevæld i området (herunder blank seglmos og kildevælds vindelsnegl).

Indsatsen udføres både på offentlige og private arealer i området. Størstedelen af arealet i habitatområdet indgår i Finderup Øvelsesplads og er ejet af Forsvarsministeriet. Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse udarbejder drifts- og plejeplaner for egne arealer. Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række understøttende tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen, samt midler til Life-projekter som medfinansieres af EU.

Målet er, at Rosborg Sø skal være et lysåbent naturområde med en varieret natur og gode levesteder, særligt for gul stenbræk, men også andre arter, der knytter sig til kolde, mosdominerede kildevæld (7220) eller rigkær (7230) med lavtvoksende, artsrig vegetation natura 2000 planen 2022-2027 angives de

overordnede målsætninger for H37 Rosborg Sø at være:

- Levesteder for arter og naturtyper med stærk ugunstig bevaringsstatus på biografisk niveau sikres. Det gælder især gul stenbræk og kildevældsvindelsnegl samt de artsrige kildevæld (7220) og rigkær (7230) i og ved Rosborg Sø, som derfor prioriteres højt, men også hængesæk (7140). Forekomster, der er fragmenterede som følge af tilgroning, søges sammenkædet, hvor det er naturmæssigt muligt, og nødvendig pleje sikres.
- Områdets øvrige naturtyper sikres, og de fragmenterede tørre heder (4030) og sure overdrev (6230) sammenkædes hvor det er muligt.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- Den økologiske integritet sikres derudover god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

Målsætninger i natura 2000 planen imødegås med indsatser i nedenstående afsnit 4 **Fejl! Henvisningskilde i kke fundet.**

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanerne skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Viborg Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for N37 Rosborg Sø.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kommunens kystnære områder. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af 2027. Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer, men der er ikke skovhabitatnatur i fredskovspligtige arealer for dette Natura 2000-område.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-området, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne planer for forvaltningsindsatser (eks. drifts- og plejeplaner). Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse udarbejder drifts- og plejeplaner for egne arealer, og resuméer af disse planer fremgår af bilag 1. Herudover indgår Forsvarsministeriets drifts- og plejeplanlægning for offentlige arealer kun i handleplanens tabel 7.

Natura 2000-område nr. N37 – Rosborg Sø har et samlet areal på 78 ha hvoraf de 70 ha er statsejet. Området ligger i Viborg, Kommune og indenfor vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

Området er primært karakteriseret ved at Lidt over halvdelen af den kortlagte habitatnatur er hængesæk. Der er registreret 10 kildevæld med et samlet areal på 2,4 ha, heriblandt ét som er voksested for gul stenbræk og blank seglmos, og områdets forekomster af disse er flere steder af høj naturmæssig værdi.

I Tabel 1 herunder fremgår udpegningsgrundlaget for området, bilag 2 viser fordelingen af lysåbne naturtyper i Natura2000-område N37 Rosborg Sø.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 37		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Vandløb (3260)
	Tør hede (4030)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Urtebræmme (6430)
	Hængesæk (7140)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	
Arter:	Blank seglmos (6216)	Gul Stenbræk (1528)
	Kildevældsvindelsnegl (1013)	Bæklampret (1096)
	Odder (1355)	

Tabel 1 Udpegningsgrundlag for habitatområde H37 Tal i parentes viser de talkoder, der benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. En * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype, dvs. en naturtype, der har særlig betydning i EU.

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26/05/2023)
- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022)
- bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)

Det er kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden i Natura 2000-planen. Der indsættes et resumé af de offentlige planer i handleplanens bilag 1.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå i Natura 2000-handleplanerne.

2.2 Miljøvurdering af handleplanerne

Natura 2000-handleplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en handleplan er omfattet af Miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del handleplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af handleplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Kommunen skal i nogle tilfælde miljøvurdere planforslag inden endelig vedtagelse. Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) finder anvendelse af planer og programmer, der fastlægger rammer for fremtidige anlægstilladelser eller påvirker et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt.

Handleplanen beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027 – dog udgangen af 2033 for de fredskovspligtige skovbevoksede arealer. Målsætningerne er konkretiserede i Natura 2000-planen for området og er alene gengivet i handleplanen. Handleplanen er desuden en evaluering af den foregående planperiode.

Den aktuelle handleplan må ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen, bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (jf. § 3 i Bek. Nr. 944 af 27. juni 2016).

De kommunale handleplaners indhold, adskiller sig ikke fra de oplysninger der allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer, og der fastlægges ikke rammer for fremtidige anlægstilladelser med denne plan.

Da planen ikke påvirker et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt, eller fastlægger rammer for anlægstilladelser, vurderes det, at planen ikke er omfattet af miljøvurderingsloven.

Konkrete tiltag, som måtte blive et resultat af planen, skal miljøvurderes efter de almindeligt gældende regler.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

3. Redegørelse for gennemførelsen af seneste handleplan

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planen for planperioden 2016-2021.

Det er muligt at få et samlet overblik over tilskudskompenserede indsatser i Natura 2000-områderne i "Sammenfatning af Natura 2000-planerne 2022-2027" på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 2: Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Viborg Kommune	Lysåbne naturtyper		
	Ingen indsats		

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Tabel 3: Følgende indsatser er finansieret gennem landdistriktsmidler LIFE eller anden finansiering og gælder arealer, der ikke er skovbevoksede, fredskovspligtige arealer*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Viborg Kommune	Lysåbne naturtyper		
	Ingen indsats		

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Tabel 4: Følgende Life-projekter er iværksat i området.

Viborg Kommune samarbejder med 7 øvrige kommuner, Naturstyrelsen, Landbrugsstyrelse Og Miljøstyrelsen. <i>Naturstyrelsen Himmerland er projektleder</i>	LIFE IP NATUREMAN LIFE16 IPE/DK/006. – Landmanden som Naturforvalter Formålet med projektet er at beskytte og genoprette biodiversiteten i 11 naturområder i Himmerland og Midtjylland ved at etablere og forbedre levesteder for truede arter og naturtyper. Der er fokus på rigkær, kilder og overdrev. Et af projektområderne er N38 Bredsgård sø, hvor Viborg Kommune bl.a. har fået lavet en fokusplan for arterne gul stenbræk og blank sejlmos. Der arbejdes målrettet med at gøre det økonomisk interessant for landbruget at have naturarealer med afgræsning eller høst af biomasse med i driften og derved udvikle naturplejen til en særlig driftsgren. Det er frivilligt for den enkelte landmand at deltage i projektet. Desuden sigter projektet mod at øge bevidstheden om biodiversitet og skabe en mere bæredygtig forvaltning af naturen i Danmark. Endelig skal projektet inddrage lokale samfund i beslutningsprocessen og skabe en bredere forståelse for naturens værdi og betydning.
---	--

Ud over de ovennævnte indsatser har myndighederne søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

- Viborg kommune har formidlet omkring Natura 2000 på kommunens hjemmeside:
 - [Natura 2000 i Viborg Kommune - Viborg Kommune](#)
 - [Naturhandleplaner - Viborg Kommune](#)
- Viborg kommune har orienteret
 - byrådet
 - kommunens grønne råd

3.1 Vurdering af gennemførelse af Natura 2000-planen

Handleplanen skal ifølge bekendtgørelsen indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 og 12 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret. Vurderingen, af hvorvidt handleplanerne er gennemført i den forudgående periode, er baseret på om de planlagte indsatser fra sidste handleplan er opfyldt, eller der er udført tilsvarende tiltag.

Kommunen vurderer, at offentlig ejer har gennemført forvaltningsindsatser jf. egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Effekten af indsatserne vil blive vurderet løbende i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer.

4. Behov for indsatser

Natura 2000-planen for N37 Rosborg Sø, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

overordnede målsætninger for H37 Rosborg Sø:

- Levesteder for arter og naturtyper med stærk ugunstig bevaringsstatus på biografisk niveau sikres. Det gælder især gul stenbræk og kildevældsvindelsnegl samt de artsrige kildevæld (7220) og rigkær (7230) i og ved Rosborg Sø, som derfor prioriteres højt, men også hængesæk (7140). Forekomster, der er fragmenterede som følge af tilgroning, søges sammenkædet, hvor det er naturmæssigt muligt, og nødvendig pleje sikres.
- Områdets øvrige naturtyper sikres, og de fragmenterede tørre heder (4030) og sure overdrev (6230) sammenkædes hvor det er muligt.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- Den økologiske integritet sikres derudover god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift. Hvor

dette ikke er muligt, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for opnåelse af målene i Natura 2000-planen eller for at forhindre forringelse og forstyrrelse.

Offentlige lodsejere skal selv organisere gennemførelse af indsatser på egne arealer.

Tabel 5: Behov for indsatser for naturtyperne*

Forventede indsatser		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper*	Rydning af uønsket opvækst	0 ha	Op til 0,1 ha	Op til 0,1 ha
	Forbedring af hydrologi	0 ha	Op til 0,3 ha	Op til 0,3 ha
	Græsning eller høslæt	1,55 ha	Op til 0,6 ha	Op til 2,2 ha
	Ny habitatnatur	0 ha	0 ha	0 ha
	Bekæmpelse af invasive arter	0 ha	0 ha	0 ha
	Hedepleje	0 ha	Op til 0,1 ha	Op til 0,1 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Tabel 6: Behov for indsatser for arter udover indsatser for naturtyper på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper uden fredskovspligt*

Forventede indsatser	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Ingen	0 stk	Ca. 0 stk	Ca. 0 stk

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

5. Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt, så kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer i kommunen undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Miljøstyrelsen er ansvarlig myndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer. Det gælder dog, at kommunerne er ansvarlige for de arealer i fredskov, der er beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven.

Myndighederne er ansvarlige, jfr. ovenstående fordeling, for gennemførelse af handleplanen undtagen for offentlige arealer, hvor lodsejer selv er ansvarlige for at gennemføre handleplanen. De fleste indsatser er geografisk bestemt, hvorved den nævnte myndigheds- og arealdeling er gældende. Det er muligt at finde relevante Natura 2000-geodata i [MiljøGIS](#)¹. Endvidere kan overvågningsdata fra NOVANA-programmet tilgås via [Danmarks Miljøportal](#)² og i Natura 2000-basisanalyserne.

Der kan være indsatser i Natura 2000-planens indsatsprogram, hvor der ikke er samme klare geografiske afgrænsning. I denne handleplan er der en naturlig ansvarsfordeling ud fra den geografiske afgrænsning, og dermed hvilken myndighed, der er ansvarlig for gennemførelse.

Tabel 7: Fordeling af indsatser på naturtypearealer og arter på aktører

Indsats		Handleplan-myndighed	Offentlig lodsejer
		Viborg Kommune	Forsvaret
Sammenbinding af naturtypeforekomster	Surt overdrev, rigkær og hængesæk	2,2 ha	Fremgår af resumé
Udvidelse af levesteder for arter	Damflagermus	0 ha	Fremgår af resumé
	Gul stenbræk	0 ha	Fremgår af resumé
Bekæmpelse af invasive arter		0 ha	Fremgår af resumé
Rydning opvækst		0,1 ha	Fremgår af resumé
Forbedring hydrologi		0,3 ha	Fremgår af resumé
Hedepleje		0,1 ha	Fremgår af resumé

¹ <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>

² <https://www.miljoportal.dk/>

6. Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2022-2027 har især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed

- 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
- 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
- 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdernes robusthed over for pludselige hændelser

2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030

- 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejekrævende arealer
- 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for træfugle, marine naturtyper og havpattedyr
- 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
- 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for at regulere fiskeri i beskyttede områder

3. Bekæmpe invasive arter

- 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden er sket på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete indsatser (se kapitel 4). Den nedenstående prioritering afspejler således den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

- Tidlig opsøgende/ faciliterende indsats over for særlige lodsejergrupper, f.eks.:
 - Lodsejere med særligt sårbare naturtyper og arter (f.eks. naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet),
 - Lodsejere med særligt store arealer omfattet af Natura 2000-planerne,
 - Lodsejere i de store naturområder i Natura 2000-området,
 - Lodsejere, som er særligt interesserede i at gennemføre en indsats.
- Større og mere komplekse forvaltningsindsatser.
Det vil typisk være nødvendigt at prioritere større og mere komplekse indsatser tidligt i planperioden for at kunne nå at gennemføre indsatsen, f.eks. LIFE-projekter eller projekter, som kræver forundersøgelser.
- Der tilstræbes synergi mellem Natura 2000- og Vandplanindsatser.

7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Viborg Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i nedenstående tabel 7, og i den forbindelse tager myndigheden en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 7 viser myndighedens plan for interessentinddragelse. Der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 8. Forventet plan for interessentinddragelse

Projektnavn	Initiativ	Tidsplan	Myndighed
Orientering af Grønne Råd om projektstatus	Kommunerne afholder møder 4 gange årligt	Hele planperioden	Viborg Kommune
Personlig henvendelse til lodsejere	Personlig kontakt til berørte lodsejere om muligheden for indsatser, støttet af LIFE-projekter eller af kommunen	2022-2025	Viborg Kommune
Orientering af Byrådet om Natura2000-indsats	Forvaltningen orienterer Byrådet om den kommende Natura2000-indsats i forbindelse med den politiske behandling af handleplanerne	2024	Viborg Kommune
Offentlig tur	I forbindelse med LIFE IP Natureman inviterer Viborg Kommune, kommunens borgere på offentlig tur	2024	Viborg Kommune

¹ Dette varetages for nuværende af Dansk Skovforening.

Det forventes, at Natura 2000-handleplanerne kan gennemføres ad frivillighedens vej, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser

Den offentlige lodsejer Forsvaret har udarbejdet nedenstående resumé af plan for forvaltningsindsats for deres del af Natura 2000-området.

Det er muligt at finde den fulde plan for forvaltningsindsats på Forsvarets hjemmeside:

www.ejendomsstyrelsen.dk Det fulde navn på plan for forvaltningsindsatsen er: Ejendomsstyrelsens forvaltningsplan.

Offentlige lodsejere, der selv udarbejder forvaltningsplaner, er forpligtiget til at levere et resume af deres forvaltningsplaner.

RESUMÉ AF EJENDOMSSTYRELSENS FORVALTNINGSPLAN

Finderup Øvelsesplads indeholder 91 procent af det samlede areal Natura 2000 område nr. 37 Rosborg Sø, som består af habitatområde H37 Rosborg Sø. Der er registreret 58,9 hektar habitatnatur på de i alt 71 ha, som er udpeget Natura 2000-område på Finderup Øvelsesplads. Heraf har 36,4 hektar gunstig bevaringsstatus.

På Finderup Øvelsesplads udgøres vådbundsnaturtyperne af hængesæk, kildevæld, rigkær og tidsvis våd eng, hvoraf 33 ha har gunstig bevaringsstatus. På Finderup Øvelsesplads er der 17 ha hængesæk, som er i moderat tilstand. Tørre naturtyper med tilstandssystem udgøres af tør hede og surt overdrev på i alt 1,7 ha, hvoraf 0,7 ha har gunstig bevaringsstatus.

Udpeget habitatnaturtyper på Finderup Øvelsesplads

Naturtype nr. Habitatnaturtypenavn Antal hektar

3150	Næringsrig Sø	2,7
3260	Vandløb	0,5 km
4030	Tør hede	0,3
6230	Surt overdrev	1,4
6410	Tidvis våd eng	0,5
6430	Urtebræmme	0,06
7140	Hængesæk	36,5
7220	Kildevæld	4,98
7230	Rigkær	12,4

I alt

58,9

Behov for indsatser

I det følgende angives Ejendomsstyrelsens planlagte indsatser for naturtyperne på udpegningsgrundlaget. I tabellen skelnes mellem igangværende indsats og ny indsats, da der sker drift og pleje, der bidrager til at gennemføre gældende forvaltningsplan.

Truslerne mod de tørre naturtyper udgøres af tilgroning med buske og vedplanter. Arealer med hængesæk, hvor der er ugunstig bevaringsstatus er præget af højt voksende urte- og græsvegetation, samt tilgroning med vedplanter.

Behov for indsatser for naturtyperne på Forsvarsministeriets arealer i Natura 2000-området N37

Forventede indsatser		Skøn over behov		
		Igangværende indsats(ha)	Ny indsats(ha)	Samlet behov for indsats(ha)
Lysåbne naturtyper	Afgræsning	80	0	84
	Delvis rydning	0	36,5	36,5

Afgræsning i Natura 2000-området fortsættes for at bibeholde de lysåbne naturtyper. Der initieres delvis manuel rydning på de 36,5 hektar hængesæk naturtyper der er i Natura 2000-området, for at fremme arealernes naturtilstand.

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget.

Bilag 2: Kort

Fordelingen af lysåbne Natura 2000-naturtyper samt den vurderede naturtilstand ved Miljøstyrelsens seneste basisanalyse (2022-2027). Baggrundskort: © Viborg Kommune (Styrelsen for Dataforsyning og infrastruktur)